

זמן מוערך
שעה ורבע

חומרי עזר
מצגת, סרטון, קלפי אסוציאציות

רקע

הַזְהִירוּ בְּבְנֵי עַנְיִים שֶׁמֶהֵן תִּצַּא תוֹרָה¹

בבואנו לעסוק באנשים המגיעים מרקע של עוני והדרה חברתית, אנו רוצים לנקוט במידה של זהירות- הן בכבודם של העניים והן בכבודנו ולהיזהר בין השאר באופן בו אנו מדברים על שונים או חלשים מאיתנו. טוב שנזכור כי יכולתם להצליח שווה לכל אחד וכי גם עלינו, כעובדי הוראה, **מוטלת האחריות** לקדםם ככל שנוכל פרויקט המודעות לעוני², רואה בעוני הפרה של **זכויות אדם** ומגדירה אותו כ**מחסור** בשלושה מעגלים: מחסור חומרי במשאבים, מחסור בהזדמנויות חברתיות ומחסור בהון סימבולי - מחסור בכבוד, בהכרה ובהון חברתי מחסור זה מתואר בספרות גם כ**נכות שקופה** שילד או מבוגר נושא עימו בכל מקום בו הוא נמצא³. היותה של נכות זו שקופה לא מאפשרת לנו לדבר עליה, ללמוד אותה ולפתח יכולות התמודדות איתה⁴. **צוותים חינוכיים** העובדים בקהילות מרקע של עוני והדרה חברתית, לא אחת מרגישים אף הם בהדרה, בין אם משום שסביבה זו מוכרת להם מילדותם ובין אם משום שהם חווים את כאבי תלמידיהם בעצמם⁵.

סדנא זו היא **הראשונה מתוך שלוש סדנאות** שפותחו במישרים העוסקות בצורות השונות בהם עוני והדרה חברתית באים לידי ביטוי בבית הספר. מטרת שלוש הסדנאות היא להוריד את מעטה השקיפות מעל המתמודדים עם עוני והדרה חברתית וללמוד את האופנים השונים בהם התמודדות זו באה לידי ביטוי במרחב הבית ספרי. נוסף על הסדנאות כתבנו **מסמך רקע** מהמחקר ומהשדה המכיל בתוכו ידע על צוותים חינוכיים מרקע של עוני והדרה חברתית. אנו ממליצים לקרוא את הרקע בטרם העברת הסדנאות ואף להעבירו למשתתפים בסדנא. בסדנא זו נרצה להנכיח את משמעות המושג עוני והדרה חברתית ולבחון את עצמנו ואת עשייתנו החינוכית בהקשר למגיעים מעוני והדרה חברתית.

במהלך השיח בסדנא יש לשים לב לתחושות ולמחשבות העולות מהמשתתפים בחדר ולנסות להתבונן בהן יחד עם כמה שפחות שיפוטיות. בנוסף, נרצה בסדנא זול להתמקד במחשבות וברגשות ולא למהר לעבור לעשייה המיידית. אנו רואים ערך בחשיבת עומק המתבוננת פנימה.

סדנא זו כוללת מצגת מלווה בה גם מוטמע הסרטון בו צופים במהלך הסדנא, קלפי אסוציאציות ודף למנחה.

מטרות הסדנא

- חשיפה למשמעות של החיים בעוני והדרה חברתית
- קיום שיח על השפעות העוני על הצוות והתלמידים

1 תלמוד בבלי, מסכת נדרים דף פ"א, ע"א

2 מיכל קרומר-נבו, תקווה רדיקלית: פרקטיקה מודעת עוני בעבודה סוציאלית (ירושלים: פרדס, 2022).

3 **K-12 Economically Disadvantaged Students, Poverty, and Education: Ecological Narratives of Successful Raised-In-Poverty**, Texas Educators. R.N. Morris (2021)

4 **Understanding poverty and social responsibility of teacher educators**, Dr. V. Sudhakar, International Journal of Social Science and Economic Research, April 2019

5 **Race, poverty, and teacher mobility**; Benjamin Scafidi, David L. Sjoquist, Todd R. Stinebrickner. Economics of education review, 2005

תוספות	פירוט	מהלך הסדנא
	<p>בפתיחת הסדנא נציג את הרקע לסדנא. הרקע כתוב בשקף בקצרה ומפורט בדף המנחה ובמסמך הרקע. אנו ממליצים לקרוא את הרקע ולסמן דגשים מסוימים מתוכו בהם נתמקד בסדנא בכלל ובמבוא בפרט. התקציר המובא בשקף המבוא בעיקר מנסה לענות על שאלות הצידוק לעיסוק בנושא זה - למה לעסוק במסגרת הצוות בעוני והדרה חברתית? מה החשיבות של הנושא הזה עבורנו?</p>	<p>מבוא - שקף 2 5 דק'</p>
<p>קלפי משחק נשאר את הקלפים פתוחים בחדר במהלך הסדנא - אם נרצה להשתמש בהם בסיכום הסדנא.</p>	<p>איך אני מבינה עוני והדרה חברתית? ננסה להנכיח את התפיסות הראשוניות ואולי מעט שיפוטיות של המשתתפים על עוני. נפרוס את קלפי האסוציאציות ונבקש מהמשתתפים לבחור את הקלף המבטא באופן הבהיר ביותר את האופן בו הם תופשים עוני. במהלך השיתוף נשתדל לשמוע ללא שיפוטיות, לתת לכל תחושה, מחשבה, והמשגה אישית של המשתתפים להתקיים. ננסה לקיים מרחב בטוח לשיחה, בו כל אחד.ת יכול.ה להתבטא בכבוד.</p>	<p>פתיחה - הנכחה שקף 3 10 דק'</p>
<p>הסרטון כאן וגם מוטמע במצגת</p>	<p>סליחה על השאלה מתחת לקו העוני</p>	<p>צפיה משותפת - שקף 4 24 דק'</p>
	<p>לאחר הצפייה המשותפת, שאלו את הקבוצה:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ שתפו בדמות מהסרטון שהתחברתם אליה, מדוע? ■ אילו מבין ההתמודדויות המפורטות בסרטון מוכרות לך באופן אישי? תרצי לפרט? ■ מה התחדש לך על עוני והדרה חברתית בעקבות הצפייה בסרטון? 	<p>הדרה חברתית ועוני - דיון משותף שקף 5 15 דק'</p>
	<p>סבב שיתוף מסכם: (אופציונלי) ניתן לבקש מהמשתתפים להסתכל בקלפים הפרוסים ולבחון את הקלף שבחרו לפני הצפייה בסרטון כמסמל עבורם עוני והדרה חברתית. בעקבות הסרטון והשיח המשותף, לשאול אותם האם ירצו לשנות את הקלף ולבחור באחר, או האם יש להם מחשבות אחרות על הקלף שבחרו? לסיום: לבקש מכל אחת.ת לשתף במחשבותיו על אחת מהשאלות:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ על מה בעבודתי החינוכית ארצה להסתכל בעקבות הסדנא? ■ מה ארצה ללמוד עוד על הנושא? ■ איזו שאלה נותרה פתוחה עבורי? 	<p>איסוף וסיכום - שקף 6 15 דק'</p>